

Sudjelovanjem u antifašističkom pokretu Hrvatska se uvrstila na stranu pobjednika u Drugom svjetskom ratu a obilježavanje 22. lipnja kao državnog praznika bila je ideja predsjednika Franje Tuđmana. Još uvijek se iznose neke netočne činjenice i tendenciozne ocjene o ulozi Sisačkog partizanskog odreda. Dio povjesničara i desnih „opinion makera“ sklon je ukidanju Dana antifašističke borbe

Zakonom Republike Hrvatske o blagdanima (Narodne novine, broj 14/91) proglašen je državnim praznikom „22. lipanj (kao) dan antifašističke borbe“. Tako je i službeno izražena naša povezanost ne samo s pobjedničkom koalicijom 1941.-1945., nego i s dostignućima Europe i svijeta na tekovinama pobjede nad fašizmom. Iako HDZ nikada nije na dostojan način obilježavao ovaj veliki dan, europska stvarnost pokrenula je Hrvatski sabor da 13. travnja 2005., donese „Deklaraciju o antifašizmu“, u kojoj se naglašava „visok doprinos hrvatskog naroda u borbi protiv fašizma“ (uz ignoriranje bitnog doprinosa hrvatskih Srba, ostalih naroda Jugoslavije i Titovog vodstva!). Nakon što su petnaest godina rušili svaki partizanski spomen, u Deklaraciji pozivaju „na trajnu afirmaciju i njegovanje antifašističkih vrijednosti, te zaštitu i očuvanje stečevina antifašizma..., očuvanje dostojanstva i skrbi nad sudionicima antifašističke borbe“...

Saborska deklaracija je danas mrtvo slovo na papiru, državni praznik - Dan antifašističke borbe posljednjih godina održava se bez nazočnosti najviših državnih dužnosnika. Još uvijek se iznose neke netočne činjenice o broju i sastavu prvog partizanskog odreda u Hrvatskoj, ali i pogrešne i tendenciozne ocjene o njegovoj ulozi. Dio povjesničara i desnih „opinion makera“ sklon je poništenju Dana antifašističke borbe kao državnog blagdana, „koji je izvor potpuno nepotrebnog razdora u hrvatskom narodu, čime će se steći pretpostavke za istinsko nacionalno pomirenje“.

Iz godine u godinu u povodu Dana antifašističke borbe u nekim medijima ali i za govornicom u Brezovici (na obilježavanju Dana antifašističke borbe) čujemo krivotvorene poruke o početku antifašističkog ustanka u Hrvatskoj, formiranju i djelovanju Sisačkog partizanskog odreda, „nedostatke države“ koja je nastala iz antifašističke borbe...

KPJ i KPH još 10. travnja 1941., opredijelila se za oružani otpor i u tom pogledu počelo se s pripremama. Ako je to tako, a jeste, sva povijesna vrela to potvrđuju, onda je 22. lipnja 1941.,

bio taj pogodan trenutak za oživotvorenje odluke o dizanju ustanka. Razlozi za oružani otpor su postojali. Napad Njemačke na SSSR bio je samo pogodan trenutak da se donese odluka o započinjanju antifašističke borbe u Hrvatskoj. Osnivanje prvog antifašističkog odreda bio je samo simboličan čin, a ne stvarni borbeni ustanak, jer jedva da je izvršena koja akcija. Prvi ustanak u Hrvatskoj zbilo se 23. srpnja u srpskim selima Banije, četiri dana prije akcije u Srbu, dana koji je kasnije uzet za Dan ustanka naroda Hrvatske jer je taj ustanak imao veće razmjere. Na dan napada Njemačke na SSSR, Okružni komitet KPH u Sisku inicirao je formiranje Sisačkog partizanskog odreda. To je bio prvi narodnooslobodilački partizanski odred ne samo u Hrvatskoj već i u Jugoslaviji.

Nije to bio prvi partizanski odred u okupiranoj Europi (kako tvrdi general Janko Bobetko u knjizi „Sve moje bitke“), a ni „prvi oružani odred antifašista u porobljenoj Europi“ (što je proglasio prvi predsjednik RH dr. Franjo Tuđman, 1993., na Dan antifašističke borbe). U javnosti se potencira da je general Bobetko, zapovjednik operacija u Domovinskom ratu bio „pripadnik Odreda“ (što je netočno). Prve oružane gerilske jedinice u okupiranoj Europi pojavile su se još 1939., u okupiranoj Poljskoj, onda u Norveškoj, Francuskoj, zemljama Beneluksa, u Grčkoj... Partizanski odred su 22. lipnja 1941., formirali hrvatski komunisti koji su se nakon napada na SSSR sklonili iz Siska jer su bili na spisku za hapšenje. Odred je osnovan u selu Žabnom, a u prvih mjesec dana boravio je u šumi Šikari, a ne u Brezovici, gdje je došao u srpnju, nakon ofenzive u kojoj je 500 ustaša koje je vodio Ante Moškov, razbilo logor u Šikari, ali bez borbe. U rujnu se, zbog ofenzive ustaša, 54 boraca prebacuje na Baniju i djeluju zajedno s Kalinskim odredom koji čine ljudi iz petrinjskog kraja, a krajem mjeseca polažu zakletvu zajedno s borcima Vasilja Gaćeše, da bi, nešto preko četiri mjeseca od osnivanja, bila donesena odluka o rasformiranju odreda, što je kasnije kritizirao CK KPH. Odred nije bio prvi u Europi, iako je bio prvi u Hrvatskoj i Jugoslaviji. Postojanje odreda pokazalo je da se Hrvati komunisti bore protiv ustaša, i to zajedno sa Srbima. Za vrijeme svog djelovanja kroz odred je prošlo 77 boraca. Osim Hrvata bile su u sastavu odreda tri osobe srpske i dvije slovenske nacionalnosti. Komandant odreda bio je Vlado Janić Capo, a politički komesar Mrijan Cvetković. Rat je preživjelo 38 boraca.

Početni embrion antifašističke Hrvatske bio je u stvaranju NOV i PO Hrvatske, a to je započelo osnivanjem Sisačkog partizanskog odreda, formiranog 22. lipnja 1941.. nedaleko Siska. Završni čin partizanskih odreda NOV i PO Hrvatske dogodio se početkom svibnja 1945., kada je rasformiran posljednji NO partizanski odred Hrvatske, a to je Posavski NOP odred koji se od veljače 1945., nalazio u sastavu 34. divizije Glavnog štaba Hrvatske. Ukupno je GŠH formirao 251 partizanski odred, koliko ih je bilo od 1941. do 1945. NOVJ je imala 536 partizanskih odreda, što znači da je Hrvatska dala preko 45% partizanskih odreda Jugoslavije. Povijesno značenje pripada antifašističkoj Hrvatskoj u tome što je baš u Hrvatskoj, u okvirima bivše Jugoslavije, osnovan prvi partizanski narodnooslobodilački odred - Sisački partizanski odred, 22. lipnja 1941. godine. Iz te prve, u okupiranoj Jugoslaviji, i u Hrvatskoj, formirane su partizanske jedinice NOP-a, nikla je i razvila se pod rukovodstvom GŠ Hrvatske i CK KPH, velika Narodnooslobodilačka vojska Hrvatske od 250 tisuća partizana.

Bojan **Mirosavljev**